

*When you cross the street,
Take my hand*

John Lennon, 'Beautiful Boy (Darling Boy)'

Inleiding

*Het doet zo'n pijn dat ik hem niet kan redden, kan beschermen, tegen
alle gevaar kan vrijwaren, voor leed kan behoeden.
Waar zijn vaders anders goed voor?*

Thomas Lynch, 'The Way We Are'

*'Ahoi pap! God, wat mis ik jullie.
Ik kan niet wachten om jullie weer te zien.
Nog maar één dag!!!! Woe-hoe.'*

Nic stuurt de laatste avond voordat hij voor de zomervakantie naar huis komt nog gauw een mailtje van de universiteit. Jasper en Daisy, onze kinderen van acht en vijf, knutselen aan de keukentafel. Ze knippen, plakken en kleuren briefjes en spandoeken om hem welkom te heten. Zes maanden lang hebben ze hun grote broer niet gezien.

Als het 's ochtends tijd is om koers te zetten naar het vliegveld, loop ik naar buiten om hen bijeen te drijven. Daisy, nat en onder de modder, zit op een hoge tak boven in een esdoorn. Jasper staat onder haar. 'Geef me dat terug of...' waarschuwt hij.

'Nee', antwoordt ze. 'Het is van míj.' Haar ogen stralen moedig verzet uit, maar zodra hij in de boom begint te klimmen, gooit ze de Gandalf-pop waar hij op uit is vlug naar beneden.

'Het is tijd om Nic op te halen', zeg ik, en ze spurten juichend het huis in. 'Nicky, Nicky, Nicky.'

Het is anderhalf uur rijden naar het vliegveld. Wanneer we bij de terminal aankomen, roept Jasper: 'Daar is Nic.' Hij wijst. 'Dáár!'

Nic leunt tegen een verkeersbord NIET PARKEREN op de stoep net buiten de bagagehal van United Airlines, met een legergroene plunjezak achteloos over zijn schouder. Een lange slungel in een verschoten rood T-shirt met daarover het vest van zijn meisje, een laaghangende spijkerbroek tot onder zijn benige heupen en rode Converse All-Stars. Zodra hij ons heeft gespot, licht zijn gezicht op en zwaait hij.

De kinderen willen allebei naast hem zitten, dus gooit hij zijn spullen maar helemaal achterin en klimt hij over Jasper om zich tussen

hen in vast te klikken. Hij houdt hun hoofden om de beurt tussen zijn handpalmen en geeft beiden een kus op de wang. ‘Wat is het goed om jullie te zien’, zegt hij. ‘Ik heb jullie ontzettend gemist, kleine rakkers.’ Tegen ons voorin voegt hij daaraan toe: ‘Jullie ook, paps en mams.’

Terwijl ik wegrijd van het vliegveld, beschrijft hij hoe zijn vlucht is verlopen. ‘Het was de ergste ooit’, zegt hij. ‘Ik zat vast naast een dame die maar bleef ratelen. Ze had platinablond haar met toefjes, net als een citroenschuimtaart. Een bril met schildpadmontuur zoals Cruella De Vil, pruilende lippen en een dikke, roze laag poeder op haar gezicht.’

‘Cruella De Vil?’ vraagt Jasper, die grote ogen opzet.

Nic knikt. ‘Net de echte, met lange, valse, paarse wimpers en ze droeg ook dat parfum van haar: Eau de Stinky.’ Hij knijpt zijn neus dicht. ‘Bah.’ De kinderen hangen verrukt aan zijn lippen.

We rijden over de Golden Gate Bridge. Onder ons stroomt een rivier van dichte mist die het schiereiland Marin Headlands helemaal inpalmt. Jasper vraagt: ‘Nic, kom je naar onze Klim-Op?’ (waarmee hij de naderende overgangsceremonie op hun school bedoelt). De kinderen klimmen dan op van de tweede klas naar de derde en van de kleuterklas naar de eerste.

‘Dat wil ik echt niet missen’, antwoordt Nic.

Daisy vraagt: ‘Nic, weet je nog, dat meisje Daniela? Ze viel van het klimrek en brak haar teen.’

‘Ai.’

‘Ze zit in het gips’, voegt Jasper er nog aan toe.

‘Gips om haar teen?’ vraagt Nic. ‘Wat een gepriegel zal dat geweest zijn.’

Jasper meldt in alle ernst: ‘Ze gaan hem afsnijden met een ijzerzaag.’

‘Haar teen?’

Ze giechelen alle drie.

Een poosje later verklapt Nic: ‘Ik heb iets voor jullie, deugnieten. In mijn reistas.’

‘Cadeautjes!’

‘Als we thuis zijn’, antwoordt hij.

Ze smeken hem om te verklappen wat, maar hij schudt zijn hoofd. ‘No way, José. Het is een verrassing.’

Ik bekijk hen alle drie in mijn achteruitkijkspiegel. Jasper en Daisy hebben een olijfkleurige huid. Dat had Nic vroeger ook, maar nu is zijn huid net dun rijstpapier. De ogen van de kleintjes zijn bruin en helder, terwijl hij donkere oogbollen heeft. Hun haar is donkerbruin, maar dat van Nic, toen hij klein was lang en blond, is getaand als een nazomerse weide. Het is een warboel van platgedrukte roodbruine plukken en rechtopstaande, gele klitten – dat komt ervan als je je haar met bleekmiddel te lijf gaat.

‘Nic, vertel je ons een P.J.-verhaaltje?’ smeekt Jasper. Jarenlang heeft hij de kinderen vermaakt met *De Avonturen van P.J. Huppelpup*, een zelfverzonnen Britse detective.

‘Later, kwibus, beloofd.’

De snelweg leidt ons naar het noorden, tot een afrit onze koers bijstuurt naar het westen en de weg door een reeks dorpen, een bosrijk staatspark en een glooiend grasland slingert. We stoppen even in Point Reyes Station om de post op te halen. Het is bijna onmogelijk om in het stadje tientallen bekenden te ontlopen, die allemaal verheugd zijn om Nic weer eens te zien en hem bestoken met vragen over school en zijn plannen voor de zomer. Na een poos vertrekken we eindelijk en volgen we de weg langs Papermill Creek. Ik sla vervolgens linksaf, rijd de helling op en parkeer de auto op de oprit.

‘Wij hebben ook een verrassing, Nicky’, zegt Daisy.

Jasper kijkt haar streng aan. ‘Niet verklappen!’

‘Het zijn uithangborden. We hebben ze zelf gemaakt.’

‘Dai-sy...’

Nic volgt de kinderen en sjouwt zijn tassen het huis in. De honden hebben zijn aanwezigheid opgemerkt en verwelkomen hem blaffend en huilend. Boven aan de trap wordt Nic begroet door de spandoeken en tekeningen van de kinderen. Zo heeft Jasper onder andere een egel getekend met als opschrift: ‘Ik mis Nic, boe-hoe’. Nic prijst zijn kunstzinnigheid en sjokt zijn kamer in om uit te pakken. Sinds hij dit huis heeft ingeruild voor een studentenkamer, is zijn pompejaans rode kamer achter in het huis omgevormd tot een extra speelkamer

met uitgestalde Legocreaties, waaronder een maharadjakasteel en een R2-D2 met aandrijving. Karen heeft ter voorbereiding van zijn thuiskomst Daisy's menagerie van knuffeldieren uit de weg geruimd en het bed opgemaakt met een dekbed en verse kussenslopen.

Als Nic weer tevoorschijn komt, heeft hij zijn armen vol met cadeautjes. Voor Daisy heeft hij de poppen Josefina en Kirsten, afdankertjes van zijn vriendin. Ze zijn mooi aangekleed met respectievelijk een geborduurde blouse en poncho, en een groene fluwelen overgooier. Jasper krijgt een set waterpistolen zo groot als een kanon.

'Na het eten,' waarschuwt Nic Jasper, 'zul je zo nat zijn dat je naar binnen zult moeten zwemmen.'

'En jij zult zo nat zijn dat je een boot nodig hebt.'

'Jij zult natter zijn dan een natte noedel.'

'Jij zult zo nat zijn dat je een jaar lang geen douche nodig hebt.'

Nic lacht. 'Dat komt goed uit,' zegt hij, 'bespaart me een hoop tijd.'

Na het eten vullen de jongens de waterpistolen en hollen ze naar buiten, de woelige avond in, om ieder een andere kant op te rennen. Karen en ik kijken toe vanuit de woonkamer. De jongens belagen elkaar, spieden tussen de Italiaanse cipressen en eikenbomen, duiken onder tuinmeubilair en kruipen achter heggen. Bij een mooi schot spuiten ze elkaar nat met dunne straaltjes water. Verscholen achter enkele hortensia's in potten bij het huis aanschouwt Daisy het hele gebeuren. Wanneer de jongens langs haar stormen, draait ze met haar ene hand de buitenkraan open en richt ze met haar andere hand de tuinslang op haar doelwitten. Ze zijn druipnat.

Net wanneer de jongens haar dreigen te vangen, houd ik hen tegen. 'Je verdient het niet om te worden gered,' zeg ik tegen haar, 'maar het is bedtijd.'

Jasper en Daisy gaan in bad, trekken hun pyjama aan en vragen Nic om een verhaaltje voor te lezen.

Hij zit op een bankje in kinderformaat tussen hun bedden in, met zijn lange benen gestrekt op de vloer. Hij leest voor uit *The Witches* van Roald Dahl. We horen zijn stem, of beter stemmen in de kamer ernaast: de jonge verteller, een en al verwondering en oprechtheid, de

gewiekste en krakende Grootmoeder, en de krijssende, lelijke Opperheks.

‘Kinderen zain vies en voil! ... Kinderen zain smeerrik en stinkerrik! ... Kinderen stinken naar hondenpoep! ... Ze stinken nok erker dan hondenpoep! ... Hondenpoep roikt naarr viooltjes en lelietjes-van-dalen verrkeleken met kinderen!’

Nics opvoering is onweerstaanbaar. De kinderen hangen zoals altijd aan zijn lippen.

De storm die zich langzaam had opgebouwd, barst tegen middernacht eindelijk los. Het regent pijpenstelen en met tussenpozen zelfs bakstenen. De hagelsalvo’s kletteren als een spervuur op de koperen dakpannen. We worden zelden overvallen door onweer, maar vannacht lijkt de hemel één groot vuurwerk.

Tussen de donderslagen door hoor ik de boomtakken kraken. Ik hoor ook hoe Nic door de gang loopt, thee maakt in de keuken en zachtjes op zijn gitaar tokkelt. Hij speelt Björk, soundtracks van Bollywood en Tom Waits, die zijn wijze raad zingt: *‘Never drive a car when you’re dead.’* Ik maak me zorgen om Nics slapeloosheid maar verdring mijn argwaan en herinner mezelf aan de lange weg die hij heeft afgelegd sinds vorig schooljaar toen hij Berkeley voor bekeken hield. Hij ging toen aan de andere kant van het land studeren en heeft er net zijn eerste jaar opzitten. Na alles wat we hebben meegemaakt, voelt dit als een wonder. Volgens mijn telling gaat de honderdvijftigste dag zonder methamfetamine in.

De storm is overgewaaid en de ochtendzon schijnt op de parelende esdoornbladeren. Ik kleed me aan en voeg me bij Karen en de kleintjes in de keuken. Nic schuifelt binnen in een flanelen pyjamabroek en uitgerafelde wollen trui, en draagt een röntgenbril. Hij hangt over het aanrecht, worstelt met het espressopotje, vult het met water en koffie, en zet het op een vuurtje. Vervolgens zet hij zich met een kom cornflakes bij Jasper en Daisy.

‘Daisy,’ zegt hij, ‘je tuinslangaanval was een knap staaltje, maar dat zal ik je toch betaald moeten zetten. Kijk maar goed uit je doppen!’

Ze spert haar ogen wagenwijd open. ‘Wat moet ik dan zien?’

Nic zegt: ‘Ik hou van je, gekke meid.’

Daisy en Jasper gaan naar school en niet veel later komen een stuk of vijf vrouwen om Karen te helpen een afscheidscadeau voor een geliefde leerkracht te maken. Ze bezetten een betonnen vogelbadje met schelpen, gladgeslepen stenen en door de kinderen gemaakte mozaïekstukjes. Ondertussen keuvelen ze en nippen ze van hun kopje thee.

Ik duik onder in mijn werkkamer.

De vrouwen nemen een lunchpauze in de open keuken. Een van de moeders heeft Chinese kipsalade meegebracht. Nic was weer in bed gekropen maar verschijnt nu uit zijn kamer, schudt de slaap van zich af en groet de vrouwen. Hij antwoordt beleefd op al hun vragen – weer over zijn studie en zomerplannen – en verontschuldigt zich dan: hij heeft een sollicitatiegesprek.

Zodra hij de deur uit is, hoor ik de moeders over hem praten.

‘Wat een lieve knul.’

‘Hij is geweldig.’

Iemand prijst zijn goede manieren. ‘Jullie boffen maar’, zegt ze tegen Karen. ‘Onze tienerzoon bromt maar wat. Verder schenkt hij ons bijzonder weinig aandacht.’

Enkele uren later zet Nic weer voet in een stil huis. De mozaïekmoeders zijn huiswaarts gekeerd. Hij heeft de baan. Morgen start zijn opleiding als ober in een Italiaans restaurant. Hij huivert als hij denkt aan het vereiste pak met de stijve zwarte schoenen en een wijnrood gilet, maar er zijn hem bergen fooi beloofd.

Na zijn korte opleiding gebruikt hij ons de volgende middag om op te oefenen. Hij laat zich inspireren door de ober in een van de films die hij zich heeft ingeprent, *Lady en de Vagebond*. We zitten aan tafel voor het avondeten. Met één hand hoog in de lucht waarop hij een denkbeeldig dienblad balanceert, komt hij de eetkamer binnen en zingt in een zangerig Italiaans accent: ‘*Oh, this is the night, it’s a beautiful night, and we call it bella notte.*’

Na het eten vraagt Nic of hij de auto kan lenen om naar een AA-bijeenkomst te gaan. Nadat hij meerdere keren te laat was thuisgekomen

en enkele andere overtredingen had begaan, waaronder het beschadigen van onze beide vierwielers (heel efficiënt door met de ene in te rijden op de andere), werd hem vorige zomer verder gebruik van de auto ontzegd. Maar dit verzoek lijkt redelijk. AA-bijeenkomsten zijn nu eenmaal een belangrijk onderdeel van zijn herstel en dus stemmen we ermee in. Hij rijdt de oprit af met de stationwagen, nog steeds gedeukt sinds het vorige voorval, en na de bijeenkomst komt hij keurig terug naar huis. Hij vertelt ons dat hij iemand heeft gevraagd zijn mentor te zijn zolang hij hier is.

De volgende dag vraagt hij nogmaals de auto. Deze keer om met zijn mentor te lunchen. Uiteraard mag hij dat. Ik ben onder de indruk van zijn vlijt en van het feit dat hij zich aan onze regels houdt. Hij laat ons weten waar hij naartoe gaat en wanneer hij weer thuis zal zijn. Hij is terug op het beloofde tijdstip. Ook nu is hij maar een paar uurtjes weg.

De volgende dag laat in de middag brandt het haardvuur in de woonkamer. Karen, Nic en ik lezen wat op de tweezitsbank. Jasper en Daisy spelen op het verbleekte tapijt met hun Legopoppetjes. Daisy kijkt op van een kaboutertje en vertelt Nic over een jongen, een 'gemene aardappelkop', die haar vriendin Alana een duw gaf. Nic zegt dat hij naar school zal komen en 'aardappelkoppuree' van hem zal maken.

Het verbaast me om Nic even later stilletjes te horen snurken, maar om kwart voor zeven wordt hij met een schok wakker. Hij kijkt op zijn horloge, springt op en zegt: 'Bijna de bijeenkomst gemist.' Vervolgens vraagt hij nogmaals of hij de auto kan nemen.

Ik ben blij dat hij zijn best doet voor zijn herstel, dat hij toegewijd is en zich vermant, zijn gezicht aan de wastafel opfrist met water, zijn haar met zijn vingers uit zijn ogen strijkt, een vers T-shirt aanschiet en het huis uit vliegt om toch nog op tijd te komen, ook al is hij uitgeput en kon hij de avond best duttend doorbrengen.

Het is na elf en Nic is nog niet thuis. Ik was behoorlijk moe maar lig nu klaarwakker in bed, steeds minder op mijn gemak. Er zijn vast miljoenen onschuldige verklaringen. Vaak gaan groepjes na een

AA-bijeenkomst nog ergens een kopje koffie drinken. Of hij praat nog wat na met zijn nieuwe mentor. Ik worstel met twee volstrekt tegenstrijdige monologen. De ene stelt me gerust dat ik niet goed wijs ben en paranoïde, terwijl de andere ervan overtuigd is dat er iets volkomen mis is. Ik weet ondertussen dat me zorgen maken geen zin heeft, maar zodra ik ook maar het minste gevaar ruik, speelt de bezorgdheid op en neemt het mijn hele lichaam over. Het ergste veronderstellen wil ik niet, maar soms was het late thuiskomen van Nic een voorbode van onheil.

Ik staar in het duister en mijn angst neemt toe, een pijnlijk vertrouwde toestand. Ik wacht al jaren op Nic. 's Nachts, na de afgesproken tijd, zat ik vaak urenlang op het ratelende motorgeluid te wachten tot de auto uiteindelijk de oprit opreed en vervolgens werd uitgezet. Eindelijk – Nic. Een dichtslaand portier, voetstappen, de voordeur die met een klik openging. Ondanks Nics poging om onopgemerkt het huis in te sluipen, blafte Brutus, de chocoladebruine labrador, doorgaans weifelend. Of ik wachtte op een rinkelende telefoon, nooit zeker of hij het zou zijn ('hé, pap, hoe gaat ie?') of de politie ('meneer Sheff, we hebben uw zoon'). Zodra hij te laat was of niet belde, vreesde ik het ergste. Hij was dood. Altijd dood.

Maar dan kwam hij thuis, trippelde de trap op en liet zijn hand over de leuning glijden. Of de telefoon ging ineens. 'Sorry, pap, ik ben bij Richard thuis. Ik ben ingedommeld. Ik denk dat ik liever hier slaap dan op dit tijdstip nog naar huis te rijden. Ik zie je morgenochtend. Hou van je.' Ik was zowel razend als opgelucht, omdat ik hem net had begraven.

Het is al laat – nog steeds geen teken van leven van Nic. Uiteindelijk val ik in een ellendige halfslaap. Net na één uur maakt Karen me wakker. Ze hoort hem naar binnen glippen. In de tuin springt een lamp met bewegingssensor aan die zijn witte licht over de achtertuin werpt. Gekleed in mijn pyjama schiet ik in een paar schoenen en ga via de achterdeur naar buiten om hem te onderscheppen.

Het is een koele nacht. Ik hoor wat kreupelhout kraken.

Ik loop om de hoek en sta oog in oog met een immense, verschrikte bok, die vlug wegschiet, de tuin in rent en gezwind over het hertenhek springt.

Karen en ik liggen weer klaarwakker in bed.

Half twee. Twee uur. Ik loer nog maar eens in zijn kamer.

Halfdrie.

Uiteindelijk het geluid van de auto.

Ik loop tegen Nic aan in de keuken en ondervraag hem. Hij mompelt een verontschuldiging. Ik zeg dat hij de auto voortaan niet meer mag gebruiken.

‘Ach wat.’

‘Ben je high? Zeg maar.’

‘Jezus. Nee.’

‘Nic, we hadden een afspraak. Waar was je?’

‘Wat nou?’ Hij kijkt naar de grond. ‘Na de bijeenkomst gingen er wat mensen met een meisje mee naar haar huis om wat na te praten en toen keken we nog naar een film.’

‘En daar was geen telefoon?’

‘Ik weet het’, zegt hij, opeens nijdig. ‘Ik zei toch al sorry.’

Bits spreek ik hem toe: ‘We hebben het hier morgenochtend nog over’, terwijl hij naar zijn kamer vlucht en de deur achter zich op slot doet.

Bij het ontbijt kijk ik Nic streng aan. Zijn lichaam verraadt hem en trilt als een stationair draaiende motor. Zijn kaken malen en zijn ogen zijn net rondschieterende opalen. Hij maakt naschoolse plannen met Jasper en Daisy en geeft hun een zachte knuffel, maar zijn stem heeft een kribbig kantje.

Als Karen en de kinderen het huis uit zijn, zeg ik: ‘Nic, we moeten even praten.’

Hij kijkt me argwanend aan. ‘Waarover?’

‘Ik weet dat je weer gebruikt. Ik zie het gewoon.’

Hij staart me verontwaardigd aan. ‘Waar heb je het over? Dat is niet zo.’ Hij kijkt strak naar de grond.

‘Dan heb je ook niets tegen een drugstest.’

‘Wat je wilt, maakt niet uit.’

‘Oké, graag nu dan.’

‘Het is al goed!’

‘Doe je kleren aan.’

‘Ik weet dat ik had moeten bellen. Ik gebruik géén drugs.’ Hij snauwt bijna.

‘Kom, we gaan.’

Hij beent naar zijn slaapkamer. Sluit de deur. Wat later komt hij naar buiten met een Sonic Youthshirt en een zwarte spijkerbroek aan. Hij heeft zijn ene hand in zijn broekzak, zijn hoofd naar beneden gericht en zijn rugzak over zijn schouder gegooid. In zijn andere hand houdt hij zijn elektrische gitaar vast bij de hals. ‘Je hebt gelijk’, zegt hij. Hij duwt me opzij. ‘Ik gebruik al sinds ik weer thuis ben. Ik gebruik al het hele semester.’ Hij loopt het huis uit en slaat de deur hard achter zich dicht.

Ik ren naar buiten en roep hem na, maar hij is verdwenen. Na enkele momenten van pure verbijstering ga ik weer naar binnen en loop naar zijn kamer. Ik zit op zijn onopgemaakte bed. Onder zijn bureau vind ik een verfrommeld strookje papier. Nic schreef:

Ik ben zo broos en schraal/

Kan me niet schelen, wil een ander verhaal.

Later die middag stormen Jasper en Daisy binnen. Ze stuiven van de ene kamer naar de andere om ten slotte tot stilstand te komen, naar me op te kijken en te vragen: ‘Waar is Nic?’

Ik heb alles gedaan wat ik kon om te voorkomen dat mijn zoon aan een meth-verslaving ten prooi zou vallen. Niet dat het makkelijker zou zijn als hij verslaafd was aan heroïne of cocaïne, maar zoals ouders van een meth-verslaafde vanzelf gaan inzien, heeft deze drug een unieke, verschrikkelijke eigenschap. Stephan Jenkins, de zanger van Third Eye Blind, verklaarde in een interview dat meth je ‘op en top’ doet voelen. Het bezorgt je verder ook waanbeelden en maakt je paranoïde, destructief en zelfdestructief. Dan doe je gewetenloze dingen om je weer op en top te voelen. Nic was een gevoelig, scherpzinnig, uitzonderlijk slim en vrolijk kind, maar met meth was hij onherkenbaar.

Nic stond altijd op de eerste rij wanneer een nieuwe trend insloeg: de Care Bears, Pound Puppies, My Little Pony, Micro Machines, Transformers, He-Man en She-ra, Teenage Mutant Ninja Turtles, Star Wars, Nintendo, Guns N' Roses, grunge, Beck en nog zo veel andere. Ook met meth liep hij voorop, jaren voordat politici de drug bestempelden als de ergste die het land ooit heeft geteisterd. In de Verenigde Staten alleen al hebben minstens twaalf miljoen mensen zich wel eens aan meth gewaagd. Schattingen zeggen dat meer dan anderhalf miljoen mensen eraan verslaafd zijn. Wereldwijd zijn er meer dan vijftiendertig miljoen gebruikers. Het is de meest gebruikte harddrug, meer dan heroïne en cocaïne bij elkaar. Nic beweert dat hij zijn leven lang op zoek was naar meth. 'Toen ik het voor het eerst probeerde, wist ik het', zegt hij. 'Dat was het.'

Ons verhaal is natuurlijk uniek, maar tegelijk universeel. Elk verslavingsverhaal klinkt immers door in dat van een ander. Toen ik voor het eerst Al-Anon-bijeenkomsten bezocht, drong het tot me door hoeveel we eigenlijk gemeen hebben. Ik heb me er lang tegen verzet, maar deze bijeenkomsten sterkten me en susten mijn gevoel van isolement hoewel ik er vaak moest huilen. Ik voelde me wat minder geteisterd. Bovendien kon ik me dankzij de andere verhalen voorbereiden op uitdagingen die me anders zouden hebben overdonderd. Er waren geen wondermiddelen, maar ik was dankbaar voor de minste troost en elke vorm van begeleiding die ik kreeg.

Ik probeerde Nic met heel mijn hart en ziel te helpen, zijn teloorgang een halt toe te roepen, mijn zoon te redden. Samen met mijn schuldgevoel en bezorgdheid nam dit me volledig in beslag. Aangezien ik schrijver ben, is het logisch dat ik woorden gebruik om te proberen een touw vast te knopen aan wat mij en Nic overkwam, en tegelijk een oplossing te vinden of een remedie die me is ontgaan. Ik heb dwangmatig onderzoek gedaan naar deze drug, naar verslavingen en naar behandelingen. Ik ben niet de eerste schrijver voor wie dit werk een knuppel werd om een vreselijke vijand mee neer te slaan, en tegelijk een zuiveringsproces, een zoektocht naar een strohalm te midden van de ramspoed, en een kwellend verwerkingsproces zodat het brein zulke overweldigende ervaringen en emoties een plaats kan

geven. Mijn inspanningen konden Nic niet redden. Schrijven kon mij niet helen, maar het hielp wel.

Het werk van andere schrijvers hielp ook. Zodra ik het boek *Bodies in Motion and at Rest: On Metaphor and Mortality* van Thomas Lynch uit de boekenkast pakte, sloeg het vanzelf open op bladzijde 95, bij het essay 'The Way We Are'. Ik heb het tientallen keren gelezen en was telkens weer tot tranen toe geroerd. Terwijl zijn zoon uitgeteld op de bank lag – na meerdere aanhoudingen, nachten bij dronkaards in de cel en verschillende ziekenhuisopnames – keek begrafenisondernehmer, dichter en essayschrijver Lynch naar zijn verslaafde zoon met droeve maar heldere berusting. Hij schreef: 'Ik wil me hem herinneren zoals hij vroeger was, die slimme, stralende jongen met blauwe ogen en sproeten, op de foto met de snoekbaars in zijn handen op zijn grootvaders steiger, of gekleed in zijn allereerste pak voor het schoolfeest van zijn zus, of zuigend op zijn duim terwijl hij op het aanrecht tekent, of tokkelend op zijn eerste gitaar, of poserend met de broers uit de straat op zijn eerste schooldag.'

Waarom helpt het om de verhalen van anderen te lezen? Gedeelde smart is dan wel halve smart, maar smart is (in mijn ervaring) vaak te veel op zichzelf betrokken om graag te worden gedeeld. De ervaringen van anderen hielpen wel bij de emotionele strijd. Terwijl ik hun verhalen las, voelde ik me net iets minder gek. Bovendien begeleidde het werk van anderen, net als de verhalen op Al-Anon-bijeenkomsten, me op mijn ontdekkingstocht door onbekende wateren. Thomas Lynch toonde me dat het mogelijk was om van een kind te houden dat misschien wel voorgoed verloren is.

Mijn schrijven culmineert in een artikel over onze ervaring als gezin dat ik indien bij *New York Times Magazine*. Ik was doodsbang om anderen te verwelkomen in onze nachtmerrie, maar ik kon niet anders. Als ik ook maar iemand op dezelfde manier zou kunnen helpen zoals Lynch en andere schrijvers mij hebben geholpen, dan zou het meer dan de moeite waard zijn om ons verhaal te vertellen. Ik besprak het met Nic en de rest van de familie. Hoewel ze me aanspoorden, was ik toch behoorlijk gespannen om ons gezin bloot te stellen aan publieke kritiek en oordelen. Maar de reacties op het artikel waren hartver-

warmend en gaven Nic blijkbaar moed. Een uitgever nam contact met hem op met de vraag of hij zijn verhaal niet zou willen opschrijven om andere jongeren die met verslaving worstelen een hart onder de riem te steken. Nic wilde zijn verhaal graag vertellen. Maar belangrijker nog: hij zei dat wanneer hij binnenliep op AA-bijeenkomsten en vrienden of zelfs vreemden het verband tussen hem en de jongen in het artikel legden, ze hem innig omhelsden en hem vertelden hoe trots ze op hem waren. Hij zei dat dit een krachtige bevestiging was voor zijn harde werk aan herstel.

Ik heb ook van andere verslaafden en hun dierbaren gehoord, wel honderden: broers en zussen, kinderen, andere verwanten, en vooral ouders. Sommige lezers hadden kritiek. Iemand beschuldigde me ervan Nic te gebruiken voor mijn eigen doeleinden. Iemand anders was verontwaardigd over mijn relaas over de korte periode waarin Nic zijn kleren achterstevoren droeg. ‘Je liet hem zijn kleren achterstevoren dragen? Logisch dat hij verslaafd raakte.’ Maar de meeste brieven zijn ontboezemingen van mededogen, troost, raad en vooral gedeelde pijn. Veel mensen kregen het gevoel dat iemand eindelijk begreep wat ze doormaakten. In dat licht is gedeelde smart wel degelijk halve smart. Mensen zijn opgelucht wanneer blijkt dat ze niet alleen lijden, dat ze deel uitmaken van iets groters, in dit geval van een maatschappelijke plaag – een epidemie onder kinderen, een epidemie onder gezinnen. Het verhaal van een vreemde leek om een of andere reden een aanzet om ook hun verhaal te vertellen. Ze voelden dat ik dat zou begrijpen, en dat is ook zo.

‘Ik zit hier met bevende handen te huilen’, schreef een man. ‘Ik kreeg je artikel gisteren in handen op het wekelijkse ontbijt van vaders die hun kind zijn verloren. De man die het me gaf, verloor drie jaar geleden zijn zestienjarige zoon aan drugs.’

‘Uw verhaal is ons verhaal’, schreef een andere vader. ‘Andere drug, andere stad, andere afkickklinieken, maar hetzelfde verhaal.’

En nog iemand: ‘Eerst was ik gewoon stomverbaasd dat iemand anders het verhaal over mijn zoon zonder mijn toestemming had opgeschreven. Halverwege de aangrijpende tekst met heel vertrouwde gebeurtenissen en onmiskenbare aflopen besefte ik dat de datums van

belangrijke voorvallen niet klopten en moest ik wel concluderen dat andere ouders dezelfde ondenkbare tragedies en hetzelfde ondenkbare verlies als ik meemaken...'

Met een in een kwarteeuw verworven inzicht moet ik de laatste alinea herschrijven: 'toen mijn zoon wegliep uit zijn laatste afkickklinik, overleed hij bijna aan een overdosis. Hij werd naar een bijzonder programma in een andere stad gestuurd en was bijna twee jaar lang clean. Toen begon hij weer te verdwijnen, maanden, of soms zelfs jaren achtereen. Hij behoorde tot de slimste studenten op de hoogst aangeschreven middelbare school van het land, en toch had hij twintig jaar nodig om van een middelmatige universiteit af te studeren. En ook ik had zoveel jaar nodig om het juk van een onmogelijke hoop van me af te werpen en te erkennen dat mijn zoon geen einde kan of zal maken aan zijn druggebruik. Hij is nu veertig, leeft van een uitkering en woont in een opvanghuis voor volwassen verslaafden.'

Er waren er nog zoveel meer, en bij velen liep het onvoorstelbaar tragisch af. 'Maar het einde van mijn verhaal is anders. Mijn zoon stierf vorig jaar aan een overdosis. Hij was zeventien.' Nog iemand: 'Mijn mooie dochter is dood. Ze was vijftien toen ze overleed aan een overdosis.' Nog iemand: 'Mijn dochter is gestorven.' Nog iemand: 'Mijn zoon is dood.' Brieven en mails doen me nog steeds dagelijks stilstaan bij de zware tol die verslaving eist. Mijn hart breekt steeds weer.

Ik bleef schrijven en het lukte me om onze ervaring zodanig te benaderen dat het zinvol voor me werd – voor zover verslavingen zin kunnen krijgen. Het leidde tot dit boek. Bij het omzetten van willekeurige en rauwe woorden in zinnen, zinnen in alinea's, en alinea's in hoofdstukken maakten pure chaos en waanzin geleidelijk plaats voor een schijn van orde en gezond verstand. Net als bij het artikel in *New York Times Magazine* vind ik het eng om ons verhaal te publiceren. Maar gesteund door de onafgebroken aanmoediging van de hoofdrolspelers maak ik er toch werk van. Aan meeslepende memoires van verslaafden is overigens geen gebrek. De beste daarvan openen je ogen wanneer een verslaafde je na aan het hart ligt.

Ik hoop dat Nics boek een boeiende aanvulling wordt. En toch – op enkele uitzonderingen na, zoals het essay van Lynch – horen we maar zelden iets van de naasten van een verslaafde. Zij die het hebben doorgemaakt of het nog doormaken, weten dat een verslaafde liefhebben net zo complex en beladen en slopend is als de verslaving zelf. Op mijn dieptepunt benijdde ik Nic zelfs, want een verslaafde – als hij high is in elk geval – krijgt nog even respijt van zijn lijden. Een dergelijke verlossing is er niet voor de ouders, kinderen, partners of anderen die van de verslaafde houden.

Nic gebruikte met tussenpozen gedurende meer dan tien jaar drugs. Ik vermoed dat ik in die tijd zowat alles heb gevoeld en gedacht en gedaan wat een ouder van een verslaafde kan voelen en denken en doen. Zelfs nu weet ik dat er geen afdoend antwoord is, noch een duidelijk stappenplan, voor de naasten van een verslaafde. Maar ik hoop dat ons verhaal wat troost en steun kan bieden, en ja, wat gedeelde smart. Ik hoop ook dat mensen een glimp kunnen opvangen van iets wat in verschillende verslavingsstadia bij een geliefde onmogelijk lijkt. Nietzsches woorden worden vaak aangehaald: ‘Wat me niet doodt, maakt me sterker.’ Dit is volkomen waar voor de naasten van een verslaafde. Niet alleen sta ik er nog, ik weet en voel ook meer dan ik ooit voor mogelijk had gehouden.

Bij het opschrijven van ons verhaal heb ik de verleiding weerstaan om vooruit te lopen op de feiten, want het zou niet eerlijk zijn – en een slechte dienst bewijzen aan wie dit doormaakt – om de indruk te wekken dat het verloop ervan kan worden voorspeld. Ik wist namelijk nooit wat de volgende dag zou brengen.

Ik heb geprobeerd de belangrijke gebeurtenissen die Nic en ons gezin hebben gevormd, en zowel het goede als het verschrikkelijke erin op te nemen. Veel ervan doet me huiveren. Ik ben verbluft over alles wat ik heb gedaan en ook over wat ik heb nagelaten. Zelfs wanneer de experts en ouders van verslaafden vriendelijk meedelen: ‘Het is niet jouw schuld’, ontspring ik de dans niet. Vaak voelt het alsof ik volstrekt tekort ben geschoten. Ik ben niet op zoek naar medelijden

of vergiffenis, maar veel ouders die hetzelfde hebben meegemaakt, zullen dit herkennen.

Iemand die mijn verhaal ter ore kwam, was verbijsterd dat Nic verslaafd was en zei: 'Maar je gezin lijkt helemaal niet disfunctioneel.' We zijn wél 'disfunctioneel', zo disfunctioneel als elk ander gezin dat ik ken. De ene dag meer dan de andere. Ik weet ook niet of ik wel 'functionele' gezinnen ken, waarbij functioneel dan verwijst naar een gezin dat geen moeilijke periodes doormaakt en waarvan de leden geen hele rits problemen hebben. Net als verslaafden zelf zijn hun gezinnen alles wat je zou verwachten en alles wat je niet zou verwachten. Verslaafden komen zowel uit gebroken als uit intacte gezinnen. Ze kunnen geboren verliezers zijn of echte succesnummers. Tijdens lezingen, Al-Anon-bijeenkomsten of AA-samenkomsten kwamen ze vaak ter sprake, die intelligente en charmante heren en dames die in de goot terecht komen en hun naasten volstrekt van hun stuk brengen. 'Je bent te goed om dit jezelf aan te doen', zegt een arts tegen een alcoholist in een verhaal van Fitzgerald. Heel veel mensen die Nic goed hebben gekend, hadden datzelfde idee. Iemand zei: 'Hij is wel de laatste van wie ik dit verwachtte. Niet Nic. Hij is te sterk en te slim.'

Ik weet ook dat ouders een selectief geheugen hebben en alles uitsluiten wat niet strookt met onze zorgvuldig geredigeerde herinneringen – een volstrekt wanhopige poging om schuldgevoelens af te schuiven. Omgekeerd evenredig houden kinderen vaak juist vast aan de onuitwisbare pijnlijke herinneringen omdat die een sterkere indruk hebben nagelaten. Ik hoop dat ik niet in ouderlijk revisionisme verval als ik zeg dat Nic grotendeels de jeugd jaren van een zondagskind heeft gekend. Dit ondanks de scheiding van zijn moeder en mij, ondanks ons co-ouderschap op grote afstand en ondanks al mijn tekortkomingen en fouten. Nic bevestigt dit, maar misschien alleen uit beleefdheid.

Het weer oprakelen om te begrijpen wat niet kan worden begrepen, komt wel vaker voor bij naasten van een verslaafde, maar dat is niet het enige dat we doen. We ontkennen de ernst van het probleem voor onze geliefde, niet omdat we naïef zijn, maar omdat we het niet kunnen weten. Ook voor degenen die, anders dan ik, nooit drugs heb-

ben gebruikt, is het een onmiskenbaar feit dat veel, zelfs meer dan de helft van alle kinderen ze zullen uitproberen. (In de Verenigde Staten proberen dagelijks zesduizend kinderen voor het eerst drugs.) Bij sommigen hebben ze geen ernstige negatieve gevolgen op hun leven. Bij anderen daarentegen loopt het rampzalig af. Als ouder pijnig je je hersenen, doe je alles wat er in je macht ligt, raadpleeg je iedere deskundige, en soms volstaat ook dat allemaal niet. Pas achteraf weet je dat wat je deed ontoereikend was, of fout. Verslaafden weigeren net als hun naasten de waarheid onder ogen te zien omdat die vaak te rauw is, te pijnlijk en te angstaanjagend ook. Maar in het ontkennen, al gebeurt het vaak, schuilt gevaar. Had iemand me maar wakker geschud en gezegd: 'Grijp in voordat het te laat is.' De kans bestaat dat het geen verschil had gemaakt, maar dat zal ik nooit weten. Ik had gewild dat iemand me door elkaar had geschud om me te waarschuwen. En zelfs al had iemand dat gedaan, dan nog was het misschien wel tegen dovemansoren geweest. Misschien moest ik het nu eenmaal tot op het bot ervaren.

Zoals zovelen die in hetzelfde schuitje zitten, raakte ik verslaafd aan mijn zoons verslaving. Ik vergoelijkte het wanneer zijn verslaving me gevangen hield, zelfs ten koste van mijn vrouw en mijn andere kinderen. Ik dacht: hoe kan een ouder níét worden verteerd door de strijd op leven en dood van zijn kind? Maar ik heb ingezien dat mijn bezorgdheid om Nic hem niet hielp en hem mogelijk meer kwaad dan goed deed. Of misschien liet het hem wel onverschillig. Het liet in elk geval de rest van mijn gezin en mezelf niet zonder kleerscheuren achter. Ik leerde bovendien een andere, ontstellende les: onze kinderen leven en sterven met of zonder ons. Wat we ook doen, hoezeer we ons hoofd er ook over breken en erover tobben, we kunnen niet voor onze kinderen kiezen of ze zullen leven of sterven. Het is een besef dat je uit het veld slaat, maar dat je ook bevrijdt. Uiteindelijk koos ik een leven voor mezelf. Ik koos het hachelijke maar noodzakelijke pad dat me in staat stelt te aanvaarden dat Nic voortaan zijn eigen keuzes maakt en beslist hoe – en of – hij zijn leven zal leiden.

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

TEKST | David Sheff

VERTALING | Marieke Haenebalcke, Karin Schuitemaker en Gretske DeHaan

OMSLAGONTWERP | Studio Lannoo

OMSLAGFOTO'S | Beelden uit de film *Beautiful Boy*, een productie van Plan B. Met dank aan The Searchers.

FOTO DAVID SHEFF, NIC SHEFF, FELIX VAN GROENINGEN (P 6) | Gert-Jan De Baets

ZETWERK | Banananas.net

OORSPRONKELIJKE TITEL | *Beautiful Boy*

OORSPRONKELIJKE UITGEVER | © Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company

© David Sheff, 2008

Als u opmerkingen of vragen hebt, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: fictie@lannoo.be

© Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2018

D/2018/45/669 – NUR 301/402

ISBN: 978 94 014 5845 0

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.